

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLÂM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

VEDA	İslâm MEDENİYETİ
İSLÂM VE BATI	M. EL-MAĞRİBİ
	Terc: Ömer CEBECİ
İSLÂMDA HELAL VE HA- RAM MANTIĞI	Celâl YENİÇERİ
ÜNLÜ CELVETİ ŞEYHLERİ	Hakkı Şinasi ÇORUH
CEVİZ KABUKLARI (Şiir)	Safvet ÇELEBİ
EBU'L - HASAN EL-MÜ- ZEYYİN	Dr. A. Subhi FURAT
İMAM-HATİB GENÇLİĞİ Şiir	Mustafa BAYBURTLU
İSLÂM HUKUKU VE ROMA HUKUKU	Av. Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
İMAM - HATİB OKULLARI VE KÖY ENSTİTÜLERİ ...	Sabri AKDENİZ
HAYATA DÖNMELİYİZ ...	Ali Ulvi KURUCU
ZAFERİNİZ, İSLÂMİN ZA- FERİ OLACAKTIR	Fahreddin OLGUNER
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜ- SÜ ROZETİ	Yük. Müh. Ö. KIRAZOĞLU
MEHMED ÂKİF'İN İNANÇ- LARI VE SECİYESİ	Mahir İZ
İSLÂM İŞİĞİNDE SİYASET	M. Said ÇEKMEGİL
MÜSLÜMANLARIN TIB'DA- KI YENİLİKLERİ	Hasan ÖZÖNDER
SÜLEYMANİYE (Şiir)	KIBRISLI
OSMANLI MİMARLIĞI	Cevad ÜLGER
SUALLERE CEVAPLAR ...	G. MERT - Y. V. YAVUZ
TİYATROMUZDA BUNA- LIM VE «ESKİ ÇAMLAR BARDAK OLDU	Hilmi KURFULUŞ
FİLM HİKÂYESİ YARIŞ- MASI	İslâm MEDENİYETİ
HZ. EBU BEKİR	LUT-KAN
HABERLER	Dr. Cahit ÖNEY
RUBÂİ	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havalâ Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECİ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.I.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.I.E.T.F. İkinci Başkanı: İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.I.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl: 2 — Sayı: 17
Basıldığı tarih: 18/1/1969

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamam : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

Maarif

İmam-Hatip Okulları ve Köy Enstitüleri

Sabri AKDENİZ

u konu ile ilgim eski, çok eskidir, İmam-Hatip Okullarının ilk açıldığı günlere kadar uzanır. Daha önce de Köy Enstitüsü üstüne kopan fırtınayı belki de saflıktan doğan bir şaşkınlıkla, izler; çatışmanın budalaca yürütülüşü karşısında ne düşüneceğimi bilemezdim. Çatışan iki tarafın birbirlerini anlamamaktaki inatlarının gevşemesinden geçtik, üstünde kıyamet koparılan konuyu, köy enstitüsü gerçeğini de bütünüyle anlamak isteyen, çıkmadı. Onun içindir ki, Türk Milli Eğitim alanından gelip geçmiş bu tecrübeyi ilim ölçüleriyle değerlendiren hiçbir eser kalmamıştır; elimizde; sadece, bazı müfettişlerimizin şahsi izlenimlerini ve eğilimlerini yansıtan teftiş raporlarıyla Köy Enstitülerini övmek yada yermek kaygısıyla yazılmış yazılar bulunmaktadır.

Biri tarihe karışmış, biri de toplumumuzun toprağında hızla gelişen bu iki eğitim kurumunu karşılaştırma çabası, bazı alanlarda kendi kendimizi aldatma eğilimlerine ışık tutabilir ve aydınlarımızın ana davranış örneğinin de tesbitine yarayabilir inancındayım.

Bana kalırsa Köy Enstitüleri karşısındaki davranış biçimi ile İmam-Hatip Okulu karşısındaki davranış biçimi arasında, Toplum bilim bakımından, yakın bir benzerlik vardır. Her iki eğitim müessesesi karşısındaki davranış biçimi bir saldırı ve savunma örneği göstermektedir; yalnız kişiler ve kurumlar, eğilim ve kuruluşları bakımından, yer değiştirmiş durumdadırlar. Köy Enstitülerine «Komünist Yuvası» diye saldırılıyordu, şimdi de İmam-Hatip Okullarına «Medrese hortlağı», «yobaz yuvası» v.s. diye saldırılıyor.

Bu türlü bir kör düşüşü manasız ve verimsiz olduktan başka, üstelik okuyanları yanlış düşünümüne sevkettiği, onlara geçersiz değerlendirme ölçüleri verdiği, kötü düşünme alışkanlıkları edinmelerine yol açtığı için de zararlıdır. Zaten bu türlü tutum

İlgilileri bir çıkar yoldan çok kavgaya götürür. Siyaset adamlarının, siyasi yazarların belli, sınırlı bir ölçüde bu tutumu benimsemelerini tabii bulmakla birlikte, ilim adamı niteliğini taşıyan kişilerin ilim adına gelişi-güzel bir değerlendirme yolunu benimsemelerini anlamak mümkün değildir. İlim adamı önce araştırmak, görmek, anlamak zorundadır. Bunu da ilim bakımından geçerli, güvenilir usullerle yapar; ondan sonra da hükmünü değişmez ölçülere göre, herkesçe bir ve aynı olarak anlaşılacak biçimde verir. Belirsiz anlam taşıyan kelimelerden, kişinin eğilimine göre değişik yorumlar kaldıran, herkesin dilediği mânaya çekebileceği kavramlardan uzak durur.

Bir gün tanıdığım bir toplumbilim öğretmenin evinde (öğrenimini de Amerikada yapmış) söz döndü dolaştı eğitime geldi. Ona göre, başka işlerimizde olduğu gibi, eğitimimizde de düzen temelinden bozdu.

— Efendim, dedi öğretmen arkadaşımız, halkın okumasını uyanmasını, gözünün açılmasını istemiyorlar...

— Kimler istemiyorlar?

— Ağalar, kopradorlar ve onları tutan hükümet.. Halkın çocuğu okur da gözü açılsa artık onu sömüremeyecekler, onun için...

— Yani, sizce şimdi hükümet halkın çocuğunun okuyup yetişmesini gerçekten istemiyor mu?

— İstemiyor elbet!..

— Vallahi, ben kendimi bildimbileli bu sözleri duyarım. Okul sıralarındayken bize, padişahların halkı kasten cahil bıraktıkları öğretilirdi. İkinci dünya savaşı sırasında ve daha sonra C.H.P. nin halkın okumasını istemediği söylendi; D.P. iş başına geçince o da aynı kötüniyet ve davranışla suçlandı. Şimdi de suçlu iş başındaki hükümettir. Doğrusu türk milletinin tarihinin hiç bir dönemi için bu suçlama doğru değildir; çirkin bir yalan, bir kuruntu olmaktan öteye geçemez.

— Peki köylü çocuğunun okumasını istiyorlardı da neden kapattılar köy enstitülerini?

— Köy enstitülerinin kapatılması bir başka hikayedir. Hem köy enstitüleri kapatılmadı, öğretmen okuluna çevrildi. Ayrıca şimdi belki 40 bin çocuğumuzu okutan İmam-Hatip Okulları vardır. İmam-Hatip okullarından okuyan öğrencinin % 99 u köy çocuğudur, hemen hepsi de parasız yatılıdır.

Arkadaşımızın biraz huzuru kaçmış gibi geldi bana:

— Keşki hiç açmasalardı, köy çocuğunu rahat bıraksalardı, daha iyi ederlerdi. Zavallı çocukların kafalarını yıkıyorlar.

— Bu çocukların «YOBAZ» yetiştiklerini neye dayanarak söylüyorsunuz. (Gerçi «yobaz» deyince ne demek istediğini ben anlamadığım gibi, kendi de bunun üstünde uzun boylu düşünmemiştii ya!.)

— Her gün gazetelerde okuyoruz: vaizlerin

camilerde söylediklerini duyuyoruz...

— Bugüne değin binlerce İmam-Hatip Okulu mezunu içinden kaç tanesi haklı veya haksız olarak, mahkemeye düşmüş, gazetelere dedikodu konusu olmuştur?

— Bilmiyorum...

— Siz bir toplum bilimci, ayrıca yazarısınız da... İmam-Hatiplerle ilgili ilmi bir araştırma yaptınız mı?

— Hayır, neden yapayım?

— Peki, böyle ciddi bir araştırma yapmadan İmam-Hatip Okulu, ya da başka herhangi bir okul şu veya bu biçim adam yetiştirir diye bir sonuca varmak mümkün mü? Bilime uygun bir düşünüş ve davranış olur mu bu?

— Değildir, olmaz şüphesiz...

— Öyleyse ben sizden rica ediyorum: İmam Hatip öğrencileriyle ilgili ilmi bir araştırma yapınız, ondan sonuçlar çıkarınız, hükme varınız. Memlekete de hizmet olur. Çocukların çeşitli meselelere karşı yönelttilerini, değer ölçülerini, düşüncelerini ve davranış biçimlerini, eğilimlerini anlar, öğreniriz.

— İmam-Hatip Okulu, Köy Enstitüsünün yerini hiç bir zaman tutamaz bence...

— Belki, ancak bu görüş, bu iki okulla ilgili sağlam verilere, hatta alelade bilgilere dayanan bir görüş bile olamaz. Sadece kendi eğilimlerimize uydurulmuş, içinde bulunduğumuz havadan gelen (soğuk algınlığı gibi kaptığımız, yaygın geldi, dilimi tuttum.) bir sanımdır. (Hipotezdir.) Kaldı ki, İmam-Hatip Okullarının köy enstitüsü yerini tutmaları düşünülmeyeceği gibi böyle olmaları da gerekmez.

Şimdi bir takım kimseler Köy Enstitüsünü benimsemişler İmam-Hatiplere karşıdır; bir takım kimseler de İmam-Hatip Okullarını benimsemişler köy Enstitülerine karşıdır. İşte çatışma gelip burada düğünleniyor. Bunun nedenleri araştırılmağa değer. Köy Enstitülerinin «Komünist Yuvası» olmakla İmam-Hatiplerin de Ağa ve kopmrador çıkarlarının bekliliğini yapmak, yobaz yetiştirmekle suçlanmaları gerçeğin kendini yansıtmadığı gibi belirli bir anlam da taşımaz. Bundan 30 yıl kadar önce, Köy öğretmeni ihtiyacını köyden karşılamak gereğini duyan ve buna çare arayan bazı eğitimcilerimiz Köy Enstitüleri açınağı düşünmüşler... Ancak bu eğitimcilerin, bir yandan bu okullardaki çalışma düzeni, öğrencilerin nasıl yetişmeleri gerektiğini, daha sonra, öğretmen olunca da onlardan neler bekleneceği konularıyla ilgili bir takım kaygıları da vardı. Köy Enstitüleriyle kendi istedikleri biçimde kişiler yetiştireceklerini, yani köyden alınan çocukların kafalarını yıkayıp kendi istedikleri kalıba sokabileceklerini sanıyorlardı. Bugün de, Köy Enstitücü takımından hayatta kalanlar ve onlara katılan yenileri, köy çocuğunun kafasının, İmam-Hatip Okullarında kendilerince istenmeyen temizleyicilerle yıkanıp kalıplandığını, kendilerinin beklemediği halde daha doğrusu Enstitüleri be-

nimseyenlere karşı olan kimselerce istenip beğenilen bir biçime sokulduğunu sanıyorlar. Görülüyor ki, temelinde kavga, milletin büyük çoğunluğunu teşkil eden köylü çocuğunun okutulup okutulmaması değil, ele geçirilmesi kavgasıdır. Bu kavganın bilimle, sağlam görüşle ilişkisi yoktur, açıkça siyasi bir nitelik taşımaktadır. Bu arada ancak halka ve halk oyuna saygımız varsa bir soruyu ortaya atmamız, cevabını dürüstlikle, doğru olarak bulmamız ve tutumumuzu ona göre ayarlamamız gerekir sanırım: 35 milyona yaklaşan nüfusumuz içinde oy sahibi olan, diyelim ki, 15 milyon yurttaşımızın yüzde kaç çocuğuna köy Enstitüsü, yüzde kaç İmam-Hatip Okulu eğitimi vermek ister? Bu soruya «Çocuğum Köy Enstitüsünde Yetiştirilsin» cevabını vereceklerin sayısı % 2 yi bulmaz sanırım. Kendilerine «aydın» diyenler arasında yapılacak bir «sorgun» da (ankette) Köy Enstitüsünü isteyenlerin oranı yükselir; % 50 nin üstüne çıkar mı yoksa altında mı kalır bilinemez. Ancak bunlar arasında ayrıca bir araştırma yapılsa, gerek İmam-Hatip Okulları, gerekse Köy Enstitüleri üstüne yeter bilgi sahibi olanların sayısının şaşılacak kadar az olduğu görülecektir. Bu konularda bilgilerini doğru, güvenilir bir biçimde değerlendirebilenlerin sayısı daha da azdır. Tercihlerini siyasi eğilimlerine göre yapmaktadırlar, hemen hepsi...

Köy Enstitüsü ile İ. Hatip Okulu bir önemli noktada birleşiyorlar: Her ikisinin de kaynağı köy, yetiştirdiği köy çocuğudur. (1) Ancak bu noktadan sonra iki kurum birbirinden iyice ayrılır. Köy Enstitüsünün kuruluşu memleketimizdeki geleneğe uygundur, yani yönetici ve aydın kafasında % 100 kendi düşünce ve kaygılarını yoğurarak bu okulları tasarlamış ve kurmuştur. Kurucuları aklına halkın duyguları, inançları, değer yargıları ve eğilimleri hiç gelmemiş, çocuğu bu okullara alınacak olan köylünün, halkın da kendi çocuğu ile ilgili bazı kaygı ve istekleri olabileceğini düşünmek istememişlerdi. (2)

Köylü çocuğumuzu kendi kafalarına göre, ama sonunda nasıl olacağını kendilerinin de bilmedikleri bir biçime sokmak istiyorlardı. Böylelikle köylüyü okutacaklar ve yetiştirecek

(1) Üniversite yolunun ikisine de kapalı olması da ayrı bir benzerliktir. Köy Enstitüsünü bitiren 20 bine yakın öğrencinin kaçının üniversiteye geçme yolunu bulabildiğini bilmiyoruz. İmam-Hatip Okullarından sonra lise bitirmeyi başararak Üniversiteye giren ve bitirenlerin sayısı araştırılmaktadır.)

(2) Türkiyede geleneksel aydın halka hiç saygısı olmayan kişidir. Ancak milli bilinçaltının kumandanı tepkisi ve etkisiyle bugün milletin daha çok kendinden olan yeni bir aydın türü gelişmektedir...

kişiyi, hem de yeter sayıda, bulabilecek, belki kurtuluşa giden yola girilecekti. Ama kimbilir, o yol bizi uçuruma da sürükleyebilirdi. Kimse kestiremezdi bunu. Ancak kesinlikle bildiğimiz bir şey vardır: Bir takım aydının, yöneticisinin kendini sürüklemek istediği bu macerayı halk benimsemedi, üstelik beğenmedi de.. Gereksiz, kendi genel özelliğinin çerçevesi dışında tehlikeli buldu. Halk çocuğunun yetişmesini candan istiyor, yalnız o yolda eğitilmesini benimsemiyor, çocuğuna verilmek istenen biçim ve töreyi yadırgıyordu. Çocuğunun okumasını gönülden isterken, bu arada onun bazı bakımlardan, inançları, töresi, temel davranış biçimleriyle kendinden kopmamasını, kendinin kalmasını daha da kuvvetle istiyordu. Köy Enstitüsü kurulurken kimsenin düşünmediği, önemsemediği bir husustu bu. Ama, daha başka bazı nedenler yanında, en çok bu sebepten Köy Enstitüleri batıp gitti.

Yukarıda aydınlatmaya çalıştığım yönden bakıldığında, bir yandan Köy Enstitüsünün neden tutunmadığı, öte yandan İmam-Hatip Okullarının gücünün nereden geldiği, neden kolayca benimsendiği ve her gün köklerini biraz daha derinlere salarak yayılıp yerleştiği kolayca anlaşılır.

Köy Enstitüsünün kapısı şehir çocuğuna da açıktır ama, daha çok köy çocuğunun okuması için açılmış ve köy çocuğunu çekmek için hiçbir çaba esirgenmemiştir. Gene de pek rağbet görmediği, köylünün, çocuğunu içten, isteyerek, gönül ferahlığıyla verdiği söylenemez.

İmam-Hatip Okulları özellikle köy çocuğu için değil, bütün çocuklarımız içindir; ama bu okullara % 95 köy çocuklarımız, bir de ilçelerde, şehirlerde milli töre ve benliğimize titizlikle bağlı kalmak isteyenlerin çocukları girerler. Köy Enstitüsüne karşı şikayet, hatta isyan haktan gelirken, İmam-Hatip'ten şikayet «aydın»dan gelmesinin nedenini burada aramak gerekir. Şehirli, okur-yazar halkımızın yüzde kaçının çocuğunu böyle bir eğitiden geçirmek istediğini bilinmiyor. Ancak İmam-Hatip mezunlarına üniversiteye girme hakkı tanırırsa bu okullarda yetişmek isteyen kentli çocuk sayısının, bazı kimseleri ürkütecek kadar yüksek olacağını sananlar vardır.

Bir takım aydınlarımızın öteden beri yakını dururlar, devrimler halkça benimsenmedi, ya da şu veya bu kanuda hareket haktan gelmiyor, diye.. Hatta F. R. Atay'ın bir yazısında «meşrutiyet mi? Padişah verir. Cumhuriyet mi? M. Kemal verir. Demokrasi mi? İnönü verir.» gibilerde, yakındığını, bu yüzden hiçbirinin pek iyi olmadığını söylemeye getirdiğini hatırlarım. F. R. Atay da, ötekiler de bu sözlerinde samimidirler, yalnız ne istediklerinin ve ne söylediklerinin iyice farkında değildirler. Çünkü, istedikleri başka, söyledikleri başkadır. Onlara sorulsa, «Haktan geleni istiyor musunuz?» Soru üstünde ince eleyip sık dokuyarak,

iyice kendi bilinçaltılarını da yoklayarak bize verecekleri içten cevap «Hayır» dır. Gerçekten de onlar halktan geleni istemiyorlar; kendi istediklerinin halk tarafından getirilmesini istiyorlar. Oysa halktan gelse gelse halkın kendi isteği gelir, başka hiç kimsenin değil. Bütün dava buradadır: Biz halkı ve ondan geleni benimsiyebiliyor muyuz? Hiç olmazsa ondan hareket ederek, gelişimi onun doğrultusunda, milli doğrultuda yürütüp sağlayabiliyor muyuz?

Köy Enstitüsü kuruluşu Türkiyedeki geleceğe uygundu, demiştim; yönetici ve bir takım aydın, halka «çocuğunu alacağım ve onu, senin hiçbir kaygını hesaba katmadan, sadece benim istediğim biçime sokacağım» diyordu. Devletimizin çok çok uzun bir süreden beri geleceği bu idi. Bu devlet geleneğini kıran, ona aykırı olarak, halktan gelen baskıyla kurulan ilk müessese olmak şerefi İmam-Hatip Okulundur. Bu bakımdan, Türkiyede «ıslahat» hareketlerinden bu yana görülen kurumlar arasında da «biricik» tir. Halka dönük eğitimin biricik örneğidir. İmam-Hatip Okulu benliğine bağlı halka şöyle sesleniyor diye düşünebiliriz, sanırım: «Çocuğuna birçok şeyler öğreteceğim, belki sen onları bilmezsin; ancak bu arada senin istediğin şeyleri de öğreteceğim. Çocuğun üstündeki hakkına saygı besliyorum. Kaygılarını göz önünde bulunduracağım; ona verilecek biçimde senin isteğinin de yeri olacak, onu, senin de benimsediğin inanç, töre, gelenek, yönelti ve değer ölçüleri çerçevesinde, bu milletin çocuğu olarak eğitime, yetiştirmeğe çalışacağım.. (3)» Köy Enstitüsü yapımına bir kuruluş yardımı bulunmadığı halde halkın İmam-Hatip Okullarının çoğunu kendi parasıyla yapmasının sebebi budur.

Batıcı aydının İmam-Hatip Okulunda, başka konularda olduğu gibi, anlayamadığı, hatta katlanmadığı da budur, sanırım. Ama halkın kendi çocuğu üstünde bir hakkı varsa, biz bu hakkı tanyorsak, tutacak başka yol yoktur. Nasıl kendine «aydın» diyene «çocuğunu bana teslim et, ondan sonrasına karışma, ben onu kendi istediğim kalıba sokacağım.» denemiyorsa, o «aydın»ın hor baktığı halka da söylene-
mez bunlar.

Son olarak bu iki okulun yetiştirdiği kişi, onun yeterliği, okulun kuruluş gayesini ne ölçüde gerçekleştirdiği konusu üstüne de birkaç söz söylemek gerekir.

İlkin Köy Enstitüsünün kuruluş gayeleri nelerdir? Köye, köyü ve halkı benimseyecek, bir yandan çocuğunu yetiştirirken öte yandan marangozluk, demircilik, ebelik v.s. gibi bir zanaattan köyün ihtiyacını karşılayacak ölçüde anlayacak; ayrıca kendine verilen tarlayı işlerken ileri tarım usullerinin kullanılıp uygulanmasında köylüye örnek olacak öğretmenler yetiştirmek. Bütün bu hünerleri kazanırken çocuklar

bir yandan okul çevresindeki toprakta çalışıyor, bir çoğu okul binalarını da kendileri yapıyorlardı. Bu şartlar altında öğrenciler çeşitli konularda ne kadar bilgi kazanabilirler, sorusu unutulmuş, kimsenin aklına gelmemişti. Gene bu ülkülerin gerçekleştirilme imkanı, hatta umudu bulunup bulunmadığı üstünde de durulduğunu sanmıyorum. Sadece büyük bir heyecanla işe girilmişti; sonra 10 yıl içinde balon boşalıp sönmüştü.

Şimdi aradan aşağı yukarı 20 yıl geçtiği halde Köy Enstitüsü mahsulü (ürünü) kişi, kuruluş gayelerinin ışığında ve ayrıca salt bir kişi ve öğretmen olarak da değerlendirebiliriz

1 — 20 bine yakın Köy Enstitüsü kaç köyü benimseyerek orada yerleşip kalmıştır?

2 — Kaç tanesi gerçekten yeterli öğretmen olmuştur? (Bu sorunun cevabı hemen hemen imkansızdır)

3 — Kaç tanesi öğretmenlikten başka bir alanda, öğrendiği zanaatta köye yararlı olmuş, kendilerine verilen ve değeri yüzbinlerce lirayı bulduğu söylenen aletleri yerinde kullanmış, yahut tarımda önderlik etmiştir?

4 — Mezunların bilgi seviyeleri ne idi? (Bu soruya hiç kimseden iç açısı bir cevap aldığımı bilmiyorum)

5 — Köy Enstitüsü mezunu, kişi olarak kendini nasıl görüyor, kendi kendini nasıl değerlendiriyordu?

1940 larda tanıştığım, karşılaştığım Köy Enstitüsü öğrenci ve mezunlarının hepsi kendilerini eksik, küçük gören, ezik kişilerdi. Damaklarında bir acılık vardı, sanki. Durumlarından da, kendilerinden de hiç memnun görünmüyorlardı, kendilerini üvey evlat yerinde sayıyorlardı. Ayrıca Köy Enstitüsü mezunlarına tanınan kendilerinin de inanmadığı bazı imtiyazlardan da şaşırılmış, huzurları kaçtı. Dışardan da kendilerine iyi gözle bakılmadığı kanısı altında kıvranıyorlardı.

Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümünü kutlayanların, onları diriltmek, yeniden kurmak isteyenlerin önce bu sorular üstünde durup onları titizlikle cevaplandırmaları, Köy Enstitüsü gayelerinin günümüz için ne kadar gerçek olabileceklerini de araştırmaları gerekir kanısındayım.

Fakir Baykurt, Mahmut Makal gibi tanınmış bir kaç kişinin yetişmiş olması bu okullar için övünç kaynağı olsa bile, büyük bir önem taşımaz. Bunlar bu kurumların ana mahsulünün dışında kalan, onu temsil etmeyen kişiler, müstesnalardır.

(3) Burada halkın bir isteği daha eksik kalıyor: «Çocuğun üniversiteye de gidebilecek» denmesini bekler. Doğrusu İmam-Hatip'in büyük bir eksiğidir bu.

Aynı zamanda uğradığı haksızlıktır da...

Gene bu sebepten bu gibilerin Köy Enstitüleri hakkındaki düşüncü, yargı ve değerlendirmeleri geçerli sayılamaz. Çünkü onlar yetiştikleri müesseseye tarafsız bir gözle bakamazlar, onu yükselmelerine basamak olan kutsal bir basamak olarak görmekten kendilerini alamazlar.

Kişioğlu hiçbir zaman tıpatıp istenen biçime sokulamıyor. Kaçınılmaz bir sonuçtur bu ve onun kendi temel özelliklerinden biridir. O kendine verilmek istenene ayrıca kendinden de birşeyler katar, böylece istenene hem benzeyen hemde değişik yönleri bulunan, bir bakıma beklenmeyen bir yeni mahsül çıkar ortaya. Köy Enstitüleri için böyle olmuştu; İmam-Hatipler için de böyle oluyor. Doğal görmek gerekir bunu.

Bugün sayıları binlerle ölçülen İmam-Hatip mezunları, Türk okur-yazar ve eğitim görmüşleri alayına küçümsenmeyecek yeni bir katkıdır. (4). Bir çoğu yüksek İslâm Enstitüleri, bir takım Lise bitirme ve üniversite yoluyla toplumu-

muzun daha üst katlarına doğru yükselen bu çocuklarımız hakkında hükme varmak için belki vakit erkendir. Ancak, erken demeyip gene de bir hükme varmak isteyenlerimiz önce onları anlamak, değerlendirmek zorundadırlar; yalnız bu değerlendirme, 4 bini bulan mezunun içinde çıkan 3-5 vaizin sözlerine yahut gazetelerde çıkan birkaç yazıya bakılarak yapılamaz; bilim yoluyla, geçer, güvenilir bilim usülleriyle yapılabilir. Bunu yapmadan ne söylesek ezber bir sanım, manasız, boş lakırdı olmaktan öteye gidemez.

(4) Köy Enstitüsü mezunları gibi İmam-Hatip mezunları da iki yönden kırımdırlar:

a) Damgalanmak

b) Üniversite kapılarının kendilerine kapalı tutulmasının verdiği eziklik..

Bunların da bir çaresine bakılmasını diler ve çok sürmeden bakılacağını umarız...

Hayata dönmemeliyiz !

Ali Ulvi KURUCU

Cihana heybeti hâkim kitabımız varken,
Her âyetinde Hüdâ'nın hitabı çağlarken,
Hitâb-ı izzete isyanla mahvolup bittik,
Uzun zaman; o mukaddes cihâdı terk ettik...
Cihâdı emrediyorken her âyetiyle bize,
Bütün, ışık tutuyor nur sesiyle gâyemize
O, nurlu seste, ne mâna cihanı çalkalanıyor!
Hayat bağışlayan «İSLÂM» pırl pırl yanıyor!
Şehâmet aşkını ruhlarda coşturan Kur'an,
Vazife istiyor, ihlâşlı müslümanlardan...
Büyük hedeflere matûf vazifeler nerde?..
Şerefli günlere namzet, o gâyeler nerde?..
Büyük zaferleri teshir eden o hızı bizim,
Büyük ilerlemeler hep şîârımızdı bizim..
Neden, o şahlanmış vedit sarmıyor arşı?..
Neden, bu milleti çosturmuyor cihad marşı?..
O, sinelerdeki kalbler, gönül değil, taş mı?
Damarlarındaki kan, yoksa, pıhtılaşmış mı?..
Düşünme yok, hareket yok, uyanma hamlesi yok,
Sağır ufukları, tekbirle çınlatan sesi yok!..
Çöküntü sesleri, her yerde hep duyulmakta,
Çapulcular, yetişen nesle, önder olmakta...
Çöküntü, hakka tapanlarca, en büyük zillet,
Tahammül eyliyemez küfre, müslüman millet!..
Yeter sürünmeler artık, hayâta dönmemeliyiz.
Hayat bağışlayan «İSLÂM» la kurtulur gemimiz...